

paljon helpommalla kuin esimerkiksi Ruotsi, joka saa kirjassaan osakseen enemmän vinoilua kuin muut Pohjoismaat yhteensä. Boothin teos ei toisaalta myöskään kirkasta Suomen työelämäbrändiä. Yksi teoksen opetuksesta onkin, että jos Suomea ja sen työelämää ha-

lutaan jatkossa oikeasti ”brändätä” houkuttelevammaksi ulkomaiselle pääomalle, työvoimalle tai kuluttaja-asiakkaille on työsarkaa vielä paljon edessä.

Tuomo Alasoini

Työpolitiikan koko kattaus

■ **Pertti Koistinen: *Työ, työvoima & politiikka*. Tampere. Vastapaino. 2014, 443s.**

Työ, työvoima & politiikka on jättiläisteos työmarkkinoiden rakenteesta ja toiminnasta. Tekijä asettaa kirjan keskeiseksi tavoitteeksi ”tunnistaa ja eritellä rakenteet, toimijat ja instituutiot, jotka vaikuttavat työllisyyteen, työmarkkinoiden toimintaan ja hyvinvointiin”. Työvoimapolitiikka on monien politiikan alueiden risteyksessä, jossa toisensa tapaavat niin talous-, koulutus- ja sosiaalipolitiikka yhdessä erilaisten työvoimapolitiittisten tukiohjelmien kanssa. Institutionaalisten toimijoiden kirjo ulottuu kansalaisjärjestöistä ja työmarkkinajärjestöistä kuntiin ja valtioon. Lisäksi aihe on aidon monitieteellinen: työvoimapolitiikka sisältää yhteiskuntatieteet laajassa mielessä, väestötieteen ja taloustieteen. Näin ollen teokselle asetettu tavoite on haastava, mutta Koistinen onnistuu siinä erinomaisesti. Teos onkin esimerkki sellaisesta yhteiskuntapolitiittisesta analyysistä, jossa talous- ja sosiaalitieelliset näköalat yhdistyvät.

Koistinen esittelee valtavan joukon käsiteltävään aiheeseen kytkeytyviä tutkimuksia ja teorioita. Luvussa, jossa käsitellään työttömyyttä, vyyrytetään lukijan eteen runsas joukko erilaisia teoreettisia optiikoita: klassinen, keynesiläinen, makrotalousteoreettinen,

uusklassinen, Marxin teoria ja modernit teorit palkan asetannasta, joista kukin tarjoaa melko lailla erilaisen vastauksen kysymykseen mistä työttömyys perimmältään johtuu. Tämä käsiteltävien aiheiden teoreettinen moniulotteisuus on tarpeen, sillä talouden ja työmarkkinoiden kytkeytyminen globaaliin kapitalismiin tuottaa kudelman, joka on kansallisen työvoimapolitiikan kannalta täynnä ristiriitoja ja jännitteitä. Eikä näiden jännitteiden käsitelyssä pitäytyminen vain johonkin ”yhteen oikeaan” teoriaan tuota onnistunutta lopputulosta.

Moninaisuudestaan ja runsaudesta huolimatta teos onnistuu välttämään fragmentaarisuuden. Esiteltävät tutkimukset ja teoretisoinnit keskustelevat keskenään ja asettuvat suhteeseen toisiensa kanssa. Sanomattakin on selvää, että näin ei tapahdu itsestään, vaan kaikki esiteltävä materiaali suodattuu pohdiskelevan ja kriittisen ajattelun kautta, mikä tekee lukukokemuksesta nautinnollisen ja laittaa ajattelua liikkeelle myös lukijassa.

Teos koostuu seitsemästä luvusta ja kirjan voi periaatteessa lukea perinteisesti alusta loppuun, kronologisesti luku luvulta. Tällainen lukutapa tarjoaa jäsennellyn kattauksen työllisyyden ja taloudellisen kehityksen välisestä yhteydestä, työmarkkinoiden rakenteista ja toimijoista, työvoiman kysynnästä, työttömyy-

destä, tulonjaosta, työsuojelusta ja aktiivisesta työvoimapolitiikasta. Kirjaan voi tarttua myös siten, että kukin luku muodostaa itsenäisen osion. Luvut nimittäin koostuvat leipätekstistä ja tietopakeista, jotka sisältävät kunkin teeman kannalta olennaisia käsitteitä ja määritelmiä. Lisäksi alalukujen loppuun Koistinen on laatinut yhteenvedon ja kysymyksen muotoon puetun tehtävän, jossa luvun pääteemat kerrataan. Kirja soveltuukin harkitun elegantisti hiotun pedagogisen esitystapansa ansiosta erinomaisesti kurssikirjaksi yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin.

Koistinen toteakin, että samalla kun hänellä oli kirjoitusprosessi käynnissä, Eurooppa vaikeroi kriisin keskellä, ja hänestä oli yllättävää havaita, miten epävarmaa, satunnaista ja ideologista onkaan se tieto, jolla asiantuntijat kriisiä analysoivat. Vaikka teos ei tarjoa helppoja reseptejä meneillään olevaan kriisiin, Koistisen esille nostamat aiheet ja tematisoinnit kontribuoivat keskusteluun, jota Suomessa paraikaa käydään työmarkkinoiden kehittämisestä ja sosiaaliturvajärjestelmän uudistamisesta. Onko työvoimapolitiikkaa koskeva tutkimustieto riittävän tasokasta ja ajanmukaista? Koistinen vastaa, että tutkimustiedon tason nousu on mahdollistanut entistä paremmat mahdollisuudet luoda tehokasta ja tarkoituksenmukaista työvoimapolitiikkaa. Ongelma ei ole siinä, että asioista ei olisi tutkimustietoa, vaan ongelmana on pikemminkin se, että juuri kriisien aikana on vaikea saada aikaan toimivia ratkaisuja, sillä politiikka on valtasuhteiden ja ristiriitaisten intressien ohjaamaa toimintaa. Näin tietysti on, mutta Koistisen tavoin yhteiskunnalliseen keskusteluun työvoimapolitiikasta on lupa toivoa suurempaa läpinäkyvyyttä ja avoimuutta. Jos esimerkiksi työvoiman tarjonnan lisääminen esitetään automaattimaisena ratkaisuna kestävyysvajeeseen ja talouskasvuun, olisi toivottavaa, että avoimesti kerrottaisiin millaisia kytkentöjä sillä on työntekijöiden asemaan, työehtosopimusten yleissovituuteen ja sosiaaliturvaan.

Vaikka modernit yhteiskunnat ovat leimallisesti palkkatyöyhteiskuntia, elää yhä suurempi osa väestöstä ansiotyön ulkopuolella. Koistinen nostaa voimakkaasti esille vailla palkkatyösuhdetta tehtävän yhteiskunnallisesti merkittävän työn. Tämä on usein työtä, joka ei lainkaan kartuta tekijänsä sosiaaliturvaa, mutta sen tekemättä jättäminen johtaisi yhteiskunnalliseen katastrofiin. Itse asiassa tällaisten sosiaaliturvan ulkopuolelle jääneiden toimijoiden ryhmä on lisääntynyt; siihen kuuluvat niin mikroyrittäjät, freelancerit, taiteilijat ja luovien alojen työntekijät kuin omaishoitajatkin. Koistinen ehdottaa, että palkkatyöhön rajattua työn määritelmää pitäisi laajentaa koskemaan kaikkea yhteiskunnallisesti arvokasta työtä.

Se, mitä jossakin teoksessa jätetään sanomatta tai käsittelemättä, on usein yhtä mielenkiintoista kuin se, mitä sanotaan tai käsitellään. Kirjan lopussa olevassa asiasanahakemistosta ei löydy lainkaan termiä tietotyö, eikä tätä muodikasta ilmiötä varsinaisesti leipätekstissäkään esitellä. Tältä osin esimerkiksi teoksen kuudennessa luvussa: *Työsuojelu ja työntekijöiden sosiaaliset oikeudet*, tietotyön asettamat melko lailla uudentyypiset haasteet työsuojeluun, jäävät katveeseen. Se että ihmisen otsaluun takainen muodostaa työnsuorittamisen keskeisen areenan alati laajenevalle palkkatyöläisjoukolle, tuottaa varmasti monentyypisiä ja kompleksisia haasteita niin työsuojelun, työhyvinvoinnin, työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen kuin tuottavuuden kehittämisenkin kannalta.

Teoksen saatesanoissa Koistinen toteaa, että kirjan kirjoittaminen vei syksyn, talven, kevään, kesän ja seuraavankin talven, mutta että vaivannäkö ja ponnistelut eivät menneet hukkaan ja että kirjoittamiseen uhrattu aika tarjosi tekijälleen onnellisen ajanjakson. Hukkaan ei taatusti mene aika lukijallakaan tämän kirjan parissa.

Pertti Jokivuori